

Kina. Den tidligere militære efterretningsagent Mai Jia skriver storsælgende kinesisk spionlitteratur. Han blev et trækplaster på forårets litteraturfestival i Beijing.

Kodebryderen

UDSNIT AF BOGOMSLAG

Af FRODE Z. OLSEN

The Bookworm i Beijings nordøstlige kvarter, Sanlitun, er en ægte bog- og kulturcafé, noget større end Paludan i Fiolstræde, lige så intim, men baseret på frivillig arbejdskraft.

Dette års magnet var den 49-årige tidligere kinesiske militære efterretningsagent Mai Jia. På en for marts overraskende lun torsdag aften var der kø ved indgangen. Mange måtte gå forgæves, og en del måtte stå op under den næsten to timer lange samtale med Mai Jia. Der var kun programsat tre kvarter. Hovedparten af de fremmødte var yngre kinesere af begge køn, men en del fastboende vesterlændinge havde også fundet vej.

Det er ikke hverdagskost, at en tidligere efterretningsmand lukker op for posen. Og når det sker, er det oftest i form af en uforpligtende roman skåret over en fast skabelon: Actionmættet handling, tilsat passende doser vold og sex, drevet frem af det godes superagenter mod det ondes slyngler, som vil skabe ragnarok til egen fordel.

Mai Jia har valgt en anden vej. Hans bog *Decoded* er et sjældent indblik i et afsondret og hermetisk tillukket univers, hvor han har lagt hovedvægten på de psykologiske vinkler: Hvad driver hovedpersonernes motiver, tanker og beslutninger? Og hvad sker der, når de menneskelige konsekvenser af at ville gøre alt for sit land viser sit fjæs?

Decoded udkom på kinesisk i 2005 og har siden solgt mere end fem millioner eksemplarer. Fire andre romaner er fulgt efter. Mai Jia anses for en af Kinas betydeligste, eksperimenterende litterære eksponenter for det opbrud og de kulturforandringer, det kinesiske samfund gennemlever i disse år. Udlandet har nu også opdaget Mai Jia. Den første engelske oversættelse af *Decoded* så dagens lys på Penguin i marts i år; 21 lande har købt rettighederne.

Mai Jia er født i provinsen Zhejiang i det sydøstlige Kina og gjorde tjeneste i den kinesiske hær i 17 år med speciale i radiotjeneste. Han begyndte at udgive fiktion i 1986 og har siden slutningen af 1990'erne ernæret sig som journalist og forfatter.

Det tog ham 11 år at skrive historien om den superintelligente og semi-autistiske Rong Jinzhen, der som stor dreng bliver rekrutteret til at bryde hemmelige militære koder, og som langsomt fortæres i koldkrigens destruktive fædrelandskærlighed.

Historien kort: Rongs Jinzhens fødsel

»Et udvalg på 23 eksperter blev sat til at granske romanen. 21 fandt ikke, at romanen kompromitterede Kinas sikkerhed. Så den forblev på markedet.«

er blodig og koster hans mor livet. Hans hoved er for stort, og da han tilmed er født uden for ægteskab, får han intet navn, men bor til sit tolvte år under primitive forhold hos en gammel drømmetyder, som blot kalder ham »ælling« (som de fleste kinesere kan Mai Jia sin H.C. Andersen).

På dødslejet skriver den gamle et brev til rektoren på provinsens universitet og beder ham tage sig af en sjælden dreng: »Arkimedes sagde: – Giv mig et sted at stå, og jeg vil bevæge jorden. Denne dreng er en sådan person.«

Bønnen bliver hørt, og drømmetyderen har ret. På ingen tid indhenter Rong sin forsømte skolegang og fortsætter i overhalingssporet forbi medstuderende og lærere. En dag når hans ry som supermatematiker Beijing. Rong bliver hentet til den militære kinesiske efterretningstjenestes hemmelige afdeling U 701, hvor han sættes til at dechiffrere tidens mest komplicerede militære koder, alle andre har måttet opgive. Alene knækker han den notoriske »PURPLE-kode«. Men da den langt mere krævende kode »BLACK« dukker op, mærker Rong virkningerne af at befinde sig i den hemmelige tjenestes afsondrede paranoia og famle alene rundt i kryptografiens dunkle labyrinter på grænsen mellem fornuft og vanvid.

HER til aften i The Bookworm ligner Mia Jia ingen superagent. Så man ham på gaden, ville skolelærer være et fair bud på beskæftigelse. Den kvindelige interviewer vil gerne vide, hvad der driver Mai Jia som forfatter.

»To ting: Interessen for mine karakterers personlighed og fortælle teknik. En vigtig ambition i skriveprocessen er at åbenbare personers hemmeligheder gennem andre personer. Kodebrydning. Jovist, men også i overført betydning. Mennesker er afgørende. Facts og viden vigtig, men også begrænsende; man mister let forbindelse med virkeligheden. Ikke at vide alt giver plads til fantasien,« svarer han.

Undervejs kommer intervieweren ind på Edward Snowden; ser Mai Jia ligheder til sig selv? Han venter med at svare, til han er helt sikker på, at hun er færdig

med sit spørgsmål, og vender sig så mod tilhørerne:

»Snowden og hovedpersonen i min roman har det til fælles, at de har adgang til folks hemmeligheder. Min hovedperson vil gøre alt uden begrænsninger for sit fædreland. Snowden adskiller sig ved ikke at følge ordrer. Men alle store lande har hemmelige efterretningsafdelinger. Kun teknologi og respekt for individet sætter grænser. Det bør ikke komme bag på os. Hvad vi må se på, er, hvad den slags afdelinger gør ved de mennesker, der arbejder i dem. Det skal forfattere beskæftige sig med.«

Der er flere strakte arme end det modsatte, da interviewer åbner for spørgsmål. En ung kvinde vil vide, om Mai Jia forud for den kinesiske udgivelse af *Decoded* i 2005 havde fået tilladelse af myndighederne.

»Nej, og mit forlag fik efter et par uger en opringning; en mekanisk stemme meddelte, at bogen afslørede statshemmeligheder, og at samtlige eksemplarer skulle trækkes tilbage og destrueres. Jeg ville ikke acceptere, at en tilfældig person skulle afgøre det, og kontaktede min tidligere arbejdsgiver. Hvis personer med forstand på efterretningsarbejde også mente, at romanen røbede statshemmeligheder, så ville jeg bøje mig. Et udvalg på 23 eksperter blev sat til at granske romanen. 21 fandt ikke, at romanen kompromitterede Kinas sikkerhed. Så den forblev på markedet.«

En anden tilhører spørger, om Mai Jia har fået reaktioner fra sine tidligere kolleger.

»Jo, og kun positive. Mange har sagt, at siden *Decoded* kom på gaden, har de haft meget lettere ved at svare på spørgsmål fra omverdenen om, hvad de egentlig laver.«

En vestlig spørger henviser til New York Times, der omtalte *Decoded* under overskriften: »Endelig en rød forfatter, der får en positiv anmeldelse.«

Det faldt ikke i Mai Jias smag: »Jeg læste det selvfølgelig og blev vred. Jeg er ikke en rød forfatter og kunne ikke leve med at være det! Efter min mening er det et forældet udtryk, men politiske skrifter findes, og dem har jeg mindst respekt for.«

Roman. Russells associationsmættede og kække stil minder om tempoet i Disneys tegnefilm om Phineas og Ferb. Det er trættende.

Svømmer med alligatorer

Af LARS BRIX NIELSEN

Karen Russell: *Sumplandia!* Oversat af Juliane Wammen. 412 sider. Vejl. pris 350 kr. Tiderne Skifter.

I 2012 blev tre romaner nomineret til Pulitzer-prisen, som fortrinsvis uddeles til fiktion om amerikansk hverdagsliv. Man valgte dog ikke nogen vinder det år, selv om feltet både talte Denis Johnsons *Train Dreams* og David Foster Wallaces *The Pale King*. Den tredje af disse close-but-no-cigar bøger, Karen Russells *Sumplandia!*, er for nylig udkommet på dansk. »Sumplandia!« er navnet på en alligatorbryderpark på en lille ø ud for Floridas kyst.

Parken styres af en indiansk familie med fem medlemmer. Faren kaldes Høvding. Han står for alt det praktiske og hjælpes heri af den syttenårige søn Kiwi, den sekstenårige datter Osceola og lillesøster Ava på tretten. Parkens virkelige attraktion er dog moren, den smukke og frygtløse Hilola Bigtree, som dagligt hopper i pølen og foretager den i over-skriften beskrevne livsfarlige aktivitet.

Det er skæbnens ironi, at den seje kvinde ikke kommer af dage på grund af et par smækkende alligatorkæber, men derimod får en uheldelig kræftsygdom. Bogen forløber derefter som en udmærket udviklingsroman, hvor udfordringen for de tre søskende er at få kæmpet sig gennem sorgens faser – fornægtelse, vrede, forhandlinger, depression og nå frem til accepten. Måske lykkes det dem at samle den apatiske far op, så de alle kan blive en familie igen? Eller som Karen Russell så fint formulerer det: Kan genskabe familiens »rummelige uforstyrrelighed.«

Vejene til accepten af tabet er meget forskellige hos de tre søskende. Osceola begynder at dyrke spiritisme og hun forsøger derigennem at komme i kontakt med moren i det hinsides. Som den pubertetspige hun også er, forelsker hun sig imidlertid i en nuttet, men nu afdød, fyr, som i sin tid omkom under arbejdet på en sumppram. Broren Kiwi træder i karakter og påtager sig at vende forlystelsesparkens økonomi til det bedre. Han tager over til fastlandet og får et job i »Mørkets Verden«, der egentlig er konkurrent til Sumplandia. Kiwis pudsige oplevelser i dette McJob er afgjort romanens bedste kapitler, hvor dialogen tit minder læseren om Douglas Coupland, når han er mest idérig.

Mere anstrengelse er kapitlerne om Osceola, som lillesøsteren Ava må rejse ud for at redde fra døden i Floridas mangrovesumpe. Russells associationsmættede og finurlige stil nærmer sig ofte tempoet i Disney-koncernens i øvrigt meget underholdende tegnefilm om *Phineas og Ferb*. Den slags er sjovt i små tyve minutters episoder, som nogle sikkert kender fra fredagsklassikeren Disney-sjov på DR1, men i denne bog synes jeg, at det blev trættende.

VITSOE 606 Universal Shelving System
Designed by Dieter Rams

vitsoe.com/copenhagen